

בכל מערבין פרק שלישי עירובין

מ"א.

עין משפט ג'ר מצוה

ק א ב מיי פ"א מהל'
תעניות הלכה ז סג
עשן ג עוש"ש א"ח כ'
מקצב עש"ש כ'
ג (מיי) פ"ז מהל' כלי
המקדש ה"ל טו:

רב ניסים גאון

אמר ר' אלעזר בר' צדוק
אני מבני סנאה בן בנימין.
פעם אחת חל ט' באב
להיות שבת והדמיונה
לאחר שבת והתענינו בו
ולא השלמנוהו מפני שיום
טוב שלנו הוה. עיקרו
במס' תעניות בפרק בג'
פרקים, זמן עצי הכנים
במס' תעניות בפרק בג'
והעם כשהשעה כ"ו, בה'
באב בני פרושין בן
יהודה. בשבועה בו בני
רכב בן בנימין. והיה יום
טוב של חורש אב יום טוב
שלהן שמבאיין בו בן קרבן
עציו ולפיכך לא השלמנו
במס' תעניות. אמר רב יוסף
לא שמיניא לי הא שמעתי
אמר ליה אביי את אמרתה
ניהלן. כבר פירש' טיבן
של דברים לשבוע.
סליק בבב' מערבין:

רבנו הגנאל

והא דתניא תשעה באב
שחל להיות בערב שבת
היה והביאו לפני ר'
עקיבא ביצה מגולגלת
בלא מלח וגמאח כו'.
קבלה בדינו כי ר'
עקיבא, באותה שעה
מטובין היה, והביאו לפני
ר' עקיבא והרפאים למנועו
ביצה מגולגלת בלא מלח
באחרית היום. ור' יהודה
לא דייקא לפיכך סמך על
מה שראה ולא ידע העיקר
מפני מה עשה כך. ופסח
דההיא שנת יום חמישי
היה, ותמוז וההיא שנת
מלווי מלויה, לפיכך
חל תשעה באב להיות
בערב שבת, וחסירו אב.
באן ראש השנה להיות
בשבת, וכבר פירשנוהו
ביאור זה יפה במס'
תעניות. והא דאמר ר' ברוך
של ר"ן גמל' עבוד כרבן
גמל'. ואקשינן והתניא
א"ר אלעזר כ"ד צדוק
אני הייתי מבני סנאה
בן בנימין כו'. ואסיקנא
טעמא דיום טוב שלנו,
ומפני כך לא השלמנו.
הא ערב יום טוב מתענה
ומשלים, בט' באב שחל
להיות בערב שבת. (ור'
מאיר היא) [ו' דברי ר"מ]
דאמר הכי, אבל חכמים
אומרים דרבן גמליאל
אומר מתענה ומשלים.

[ביצה מגולגלת. צפי ר"ח קבלה צדיקו כי ר' עקיבא אומה שנה מטובין היה והביאו לר"ע הרופאים לגמע ביצה מגולגלת באחרית היום ור' יהודה לא דקדק לפיכך סמך על מה שראה ולא ידע העיקר על מה עשה כך ותמוז דהאי שחל תלויה ללויה לפיכך חל תשעה באב בערב שבת וחסירו אב וזכר ר"ה שבת. מוס' שאג"ן:]
אי אתם מודים בתשעה באב. ור"מ ור"א חמנ שמואל צפרק מקוס

שנהגו (פסחים 77 דף טז) תשעה באב צין השמשות שלו מותר וי"ל דמ"מ ממחיל מצדוד יוס לפי שאי אפשר לכיון תחילת הלילה ועוד דר' יוסי סבירא ליה * צין השמשות כהרף עין ואין אדם יכול לעמוד עליו ואין לפרש דהכי קאמר דהיכא דהפסיק סעודתו דהוי כמו קבלת תענית בשבת דהא לא מצי קביל תענית בשבת עליה ועוד דלמרינן דלפילו יו"כ' דמוספת שלו דלזורייתא שרי לאכול * אע"פ שצבר הפסיק דלמרינן * צאיכה רצתי ר' יהודה צן צמירא אזל לנציצין צערצא זומא צרצא אזל ריש כנישתא לזמוני ליה א"ל כבר אכלי ופסקי א"ל אשגחתי עלי דלא לימא גברא צרצא הוא דלא אשגח עליה אזיל עמיה ומסיק התם דלכל מכל עיגול חד פתיחא ומכל * ומאלכ פת אחד ומכל צמית חד כוס: **בזודה** היה שאין משלימין. משמע דרצנן דלפילגי עליה סברי דלפילו מפסיקין ולקמן למרינן זו דברי ר' מאיר שאמר משום ר' אבא אכל חכמים אומרים מתענה ומשלים אלמא אדרבה לרצנן משלימין ושמה הנהו חכמים דלפילגי אדרבי מאיר סברי דמשלימין והכא קאמר מודה לרצנן דלפילגי ארצנן גמליאל והנהו סבירא להו דמפסיקין:

מבני סנאה בן בנימין. סנאה גרסינן ולא גרסינן סנאצ דהכי כתיב צעורא (ב) ועל שם שצנו נקרא צן צנימין דגזי עלי מערכה חשיב ליה צפרק ד' דתענית (דף טז). וכל הנהו דחשיב התם צני ארס צן יהודה צני דוד צן יהודה כולם על שם צצנן ואע"ג דר' אלעזר צן צדוק צהן היה כצמוכ צפרק כל ספוליי המוקדשין (צטורות 77 ל). גזי (ט) רבי אלעזר צר צדוק הוה ליה צוכרכ וכו' שמה אמו היתה מצנימין או חתנס היה והיה עמיה צנייעתס: **שאני ימים טובים מבריהם** מתוך שמתעניין בו שעות משלימין בו ערביות. והא דלמרינן צסוף פ"ק דר"ה (דף יט). דמימס הכתובים צמגילת תענית אסורין צין לפניהם צין לאחריהם ותנן נמי צמסכת תענית צפרק שני (דף טז): כל הכתובים צמגילת תענית דלא למספד צהון לפניו אסור ולאחריו מותר ועשרה באב כתיב צנהגו דלא למספד צהון משמע דיו"ט דצצריהם נמי אסור להתענות צו ערביות הני מילי תענית דרשות אכל תענית חוצה כגון תשעה באב מתענין ור"מ והיכי פשיט לעיל מרבי יוסי דליירי

וכן ערב תשעה באב שחל להיות בשבת אוכל ושותה כל צרכו ומעלה על שולחנו אפילו כסעודת שלמה בשעתו חל להיות תשעה באב בערב שבת מביאין לו כביצה ואוכל כדי שלא יכנס לשבת כשהוא מעונה (ה) תניא אמר רבי יהודה פעם אחת היינו יושבין לפני ר"ע ותשעה באב שחל להיות בע"ש היה והביאו לו ביצה מגולגלת וגמעה בלא מלח ולא שהיה תאב לה אלא להראות לתלמידים הלכה ורבי יוסי אומר מתענה ומשלים אמר להו ר' יוסי אי אתם מודים לי במ' באב שחל להיות באחד בשבת שמפסיק מבעוד יום אמרו לו * אבל אמר להם מה לי ליכנס בה כשהוא מעונה מה לי לצאת ממנה כשהוא מעונה אמרו לו אם אמרת לצאת ממנה שהרי אכל ושתה כל היום כולו תאמר ליכנס בה כשהוא מעונה שלא אכל ושתה כל היום כולו ואמר עולא הלכה כרבי יוסי ומי עבדינן כרבי יוסי ורמינהו * אין * גזוזין תענית על הציבור בראשי חדשים בחנוכה ובפורים ואם התחילו אין מפסיקין דברי ר"ג אמר ר"מ אף על פי שאמר רבן גמליאל אין מפסיקין מודה היה שאין משלימין וכן במ' באב שחל להיות בע"ש ותניא לאחר פטירתו של א (רשב"ג) נכנס ר' יהושע להפר את דבריו עמד רבי יוחנן בן גורי על רגליו ואמר חזי אנא דבתר רישא גופא אזיל כל ימיו של רבן גמליאל קבענו הלכה כמותו עבשיו אתה מבקש לבטל דבריו יהושע אין שומעין לך שכבר נקבעה הלכה כר"ג ולא היה אדם שערער בדבר כלום בדורו של רבן גמליאל עבוד כר"ג * בדורו של רבי יוסי עבוד כרבי יוסי ובדורו של ר"ג עבוד כר"ג * והתניא א"ר אלעזר * (בן) צדוק אני (הייתי) מבני סנאה בן בנימין פעם אחת חל תשעה באב להיות בשבת ודחינוהו לאחר השבת והתענינו בו ולא השלמנוהו * מפני שיו"ט שלנו היה טעמא דיו"ט הא ערב יו"ט משלימין אמר רבינא שאני יו"ט של דבריהם מתוך שמתענין בו שעות משלימין בו ערביות שבת הואיל ואין מתענין בה שעות אין משלימין בה ערביות * אמר רב יוסף לא שמיע לי הא שמעתא אמר ליה אביי את אמרת ניהלן ואהא אמרת ניהלן אין גזוזין תענית על הצבור בראשי חדשים וכו' ואמרינן עלה אמר רב יהודה אמר רב זו דברי רבי מאיר שאמר משום רבן גמליאל אבל חכמים אומרים מתענה ומשלים מאי לאו אכולהו לא אחנוכה ופורים הכי נמי מסתברא דאי

וכן ערב תשעה באב שחל להיות בשבת אוכל ושותה כל צרכו ומעלה על שולחנו אפילו כסעודת שלמה בשעתו חל להיות תשעה באב בערב שבת מביאין לו כביצה ואוכל כדי שלא יכנס לשבת כשהוא מעונה (ה) תניא אמר רבי יהודה פעם אחת היינו יושבין לפני ר"ע ותשעה באב שחל להיות בע"ש היה והביאו לו ביצה מגולגלת וגמעה בלא מלח ולא שהיה תאב לה אלא להראות לתלמידים הלכה ורבי יוסי אומר מתענה ומשלים אמר להו ר' יוסי אי אתם מודים לי במ' באב שחל להיות באחד בשבת שמפסיק מבעוד יום אמרו לו * אבל אמר להם מה לי ליכנס בה כשהוא מעונה מה לי לצאת ממנה כשהוא מעונה אמרו לו אם אמרת לצאת ממנה שהרי אכל ושתה כל היום כולו תאמר ליכנס בה כשהוא מעונה שלא אכל ושתה כל היום כולו ואמר עולא הלכה כרבי יוסי ומי עבדינן כרבי יוסי ורמינהו * אין * גזוזין תענית על הציבור בראשי חדשים בחנוכה ובפורים ואם התחילו אין מפסיקין דברי ר"ג אמר ר"מ אף על פי שאמר רבן גמליאל אין מפסיקין מודה היה שאין משלימין וכן במ' באב שחל להיות בע"ש ותניא לאחר פטירתו של א (רשב"ג) נכנס ר' יהושע להפר את דבריו עמד רבי יוחנן בן גורי על רגליו ואמר חזי אנא דבתר רישא גופא אזיל כל ימיו של רבן גמליאל קבענו הלכה כמותו עבשיו אתה מבקש לבטל דבריו יהושע אין שומעין לך שכבר נקבעה הלכה כר"ג ולא היה אדם שערער בדבר כלום בדורו של רבן גמליאל עבוד כר"ג * בדורו של רבי יוסי עבוד כרבי יוסי ובדורו של ר"ג עבוד כר"ג * והתניא א"ר אלעזר * (בן) צדוק אני (הייתי) מבני סנאה בן בנימין פעם אחת חל תשעה באב להיות בשבת ודחינוהו לאחר השבת והתענינו בו ולא השלמנוהו * מפני שיו"ט שלנו היה טעמא דיו"ט הא ערב יו"ט משלימין אמר רבינא שאני יו"ט של דבריהם מתוך שמתענין בו שעות משלימין בו ערביות שבת הואיל ואין מתענין בה שעות אין משלימין בה ערביות * אמר רב יוסף לא שמיע לי הא שמעתא אמר ליה אביי את אמרת ניהלן ואהא אמרת ניהלן אין גזוזין תענית על הצבור בראשי חדשים וכו' ואמרינן עלה אמר רב יהודה אמר רב זו דברי רבי מאיר שאמר משום רבן גמליאל אבל חכמים אומרים מתענה ומשלים מאי לאו אכולהו לא אחנוכה ופורים הכי נמי מסתברא דאי

בתענית חוצה על צני צי רב דיתני צתענית דמשמע דליירי צתענית הרשות וכן משמע צשאלמות * דמייירי צכל תעניות ומנהג נמי דלפילו צתענית הרשות משלימין וצירושלמי נמי אמרינן צמסכת תענית צסס רב הונא אפילו יחד הגזיר על עצמו צע"ס תענית מתענה ומשלים וי"ל דשפיר מוכח לעיל דכיון דלמר ר' יוסי מתענה ומשלים אע"ג דתענית ט' באב לא דחי שבת צ"מ דבמה שזכנן צשבת כשהוא מעונה לא חשיב כמתענה צשבת ור"מ ור"א חמנ שמואל צפרק מקוס **תענית ערב שבת:** שהיא מפסיק סעודה: מצדוד יוס. שרריך לאכול מצדוד יוס ומקבל תענית עליו משגמר לאכול ואע"פ שהיא שבת: **אכל בלחמת:** ומה לי ליכנס כשהוא מעונה. כגון שהשלים בערב שבת תעניתו: ומה לי ללא ממנה כשהוא מעונה. שמתחיל תעניתו מצדוד יוס: **ואם הסחילו:** שהתחילו להתענות כ' או ל' יוס ונכנסו צהן ימי חנוכה או ראש חדש: שאין משלימין. תענית בחנוכה וראש חדש להתענות כל היום: וכן כששעה באב שחל צע"ס. נמי אין משלימין: **לנצל אם דכריו:** ולומר משלימין: חזי אנא דצבר רישא גופא אזיל. רואה אני צדין וצדת שררימין אנו להקן אחר דברי הראשונים: ולא היה אדם כו'. אלמא אין משלימין: צדורו של רבי יוסי. דהוה צתר הכי צצוקה לד"ג וקצבו הלכה כרבי יוסי דמותר: **מזני סנאצ צן צנימין.** משפחה היא מצצט צנימין שנפל להן גורל לקרצן עניים צ' באב צימי עורא ויו"ט היה להם לעולם דמתנן צפרק צמירא דתענית [כו]. לאחר השבת. שהיא עשרה באב והוי יו"ט שלנו: **טעמא דיו"ט.** הא צשאר ט' באב היו משלימין אע"פ שכל ט' באב היו ערב יו"ט שלהם ורבי אלעזר צר צדוק צדורו של רצנן גמליאל הוה דתניא צצילע (דף 77 צ): א"ר אלעזר צ' צדוק פעמים הרבה נכנסתי אחר אכל לבית ר"ג: שאני יוס עוב וקל הוא שמתענין צו לשעות דקדתי והתענינו צו לפיכך משלימין צו ערביות כלומר מותר להשלים ערב אותו יוס טוב וליכנס לתוכו כשהוא מעונה דהא אפילו צעיקרו מותר להתענות צו קלת היום אכל שבת שאסור להתענות צו קלת לשום תענית אסור נמי להשלים צו ערביות שהמשלים ע"ס מתענה צמקלת שבת: **לא שמיע לי הא שמעתא.** דקצב עולא לעיל הלכה כרבי יוסי: **אם אמרת ניהלן.** רב יוסף חלה ושכח תלמודו והיה צציי תלמודו מוכיריו: **זו דברי ר' מאיר דאמר.** לעיל משום ר"ג מודה היה שאין משלימין וכן ט' באב שחל להיות ערב שבת אכל חכמים מתענה ומשלים: מאי לאו. חכמים אכולהו אפיימי צין אחנוכה ופורים צין אעבר צבת ומלאגמתי. רב לר' יוסי צלשון חכמים צ"מ הלכה כרבי יוסי: דאי

(א) עיי' פירש"י לעיל לה. ד"ה אכלן. (ב) תענית טו: (ג) [אכלן ר' גמליאל]. (ד) תענית טו. (ה) [ג' צצדין]. (ו) [לעיל י' וצ"ג]. (ז) תענית יו: (ח) תענית יו: (ט) [נגילה יא:]. (י) [מגדים מהל']. (יא) [צצדין]. (יב) [תשאל חד פת כלי רש"ל]. (יג) [לפניו צצכורות איתא רבי צדוק וכן איתא צצכורות כו: ועיי' מוס' יומא עט: ד"ה הא ומוס' סוכה טו: ד"ה עטא ומוס' חולין קו: ד"ה מהל']. (יד) [פסחה צצדאש"י פ"א ח'].

הגהות הב"ח

(א) גמ' כשהוא מעונה מלא. (ב) מותר וי"ט פ"א ותניא: (ג) רש"י ד"ה שאני יוס עוב דבריהם טון הא"י:

גליון הש"ס

תוס' ד"ה אי אתם מודים וכו' א"ע"ש שכבר הפסיק באמרינן. עיי' תענית טו. ל ע"צ מוס' ד"ה כל העושה בא"ר באיזה רבתי. צצפוק ויגרס מהצן שני:

מוסף רש"י

כסעודת השלמה בשבתו. דלעונתא דהיא צמסכת צנימין (פסח: א) ה"א למ"ז מלך והדינו ומלך. ואכל למ"ד מלך הדינו, כלומר כשעמד שוב לא מותר למלכותו. לפיכך הוציין לומר בשעתו צעם מלכי ומקפו, שיהא אורח הוא ושרוי ס' כור סולת כו' (תענית טו). אבל, חמה, כמו אכל שיהא (צצצצית ח) ומתרגמין קושטא (עירב' ח). צצמל (צצכורות כו). בראשי חדשים. דלוקרי מועד (תענית טו). ואם התחילו. שקבעו תענית מקודס לכן ונכנס צן ר"מ. אין מפסיקין. דאע"ג דלוקרי מועד לא כתיב ציה יוס שמתע ושמנה (טו). שאין משלימין. להתענות כל היום. אלא אכלין סמוך לערב (טו). שיו"ט שלנו היה. צצבלה פריקס (תענית כו). זמן עלי הכהים והעס כו' עד צממשה באב צני פרישע צני דלוקרי, צעשרה צו צני סנאה צן צנימין, שעל ידי מעשה קצבו לכן חכמים להתנדב ע"ס ולהציא להתענה וכשמגיע זמן מביאין אותן ומלדיקין אותן על צני המנהג אע"פ שיו"ט שחל ע"ס הנהגה. משא"כ צשאר ע"ס הנהגה. צשאר צשאר ממדני ע"ס דלין מצענין אותן צומן שיש ע"ס אחרים (טו) (ב). מתענה ומשלים. עד חשכה (תענית יח). הדרן עלך בבב' מערבין

ההלכתא